

Upplands Väsby
upplands.vasby.kommun@upplandsvasby.se

2018-01-23

Dnr 400-2016:11440

Rektor, Väsby skola
hanna.andersson@edu.upplandsvasby.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av förutsättningar för delaktighet i undervisningen vid Väsby skola i Upplands Väsby kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av "Förutsättningar för delaktighet i undervisningen". Syftet är att *granska och bedöma hur lärare skapar förutsättningar för alla elevers delaktighet i undervisningssituationen.*

De övergripande frågeställningarna är:

1. Vad i undervisningen skapar förutsättningar för delaktighet?
2. Vad i undervisningen skapar inte förutsättningar för delaktighet?

I detta ingår att granska och bedöma på vilka sätt och i vilken utsträckning *undervisningens aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön* ger eller inte ger förutsättningar för delaktighet för alla elever. Skolinspektionen utgår i den här kvalitetsgranskningen från en definition av delaktighet som omfattas av sex delaktighetsaspekter: tillhörighet, tillgänglighet, samhandling, engagemang, erkännande och autonomi.¹

Granskningen genomförs i en klass i årskurs 5 vid 23 skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Väsby skola,² i Upplands Väsby kommun ingår i denna granskning. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Skolinspektionen besökte Väsby skola den 13-15 december 2017. Besöket genomfördes av Stina Linder och Maud Karlström. Lektionsobservationer samt intervjuer med lärare, elever, rektor och representanter för elevhälsan har genomförts.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter följer en motivering till de viktigaste utvecklingsområdena som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen.³

¹ Se bilaga 2, "Definition av delaktighet".

² Se bilaga 1, "Bakgrundsuppgifter om verksamheten".

³ För granskningens författningsstöd, se bilaga 3.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärares⁴ arbete med att skapa förutsättningar för alla elevers delaktighet i undervisningen fungerar väl inom flertalet områden men behöver utvecklas ytterligare för att stärka tillgängligheten i undervisningen och elevers möjlighet till erkännande (Se tabellen och vidare beskrivning nedan).

Tabell: Översikt av bedömda utvecklingsområde inom undervisningens aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön, i förhållande till de sex delaktighetsaspekterna. I gråa fält anges de prioriterade utvecklingsområdena. Vita fält betyder att det inte bedömts vara ett prioriterat utvecklingsområde. Svarta fält betyder att de delaktighetsaspekterna inte är relevanta att bedöma i förhållande till lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön.

	Tillhörighet	Tillgänglighet	Samhandling	Erkännande	Engagemang	Autonomi
Undervisningens aktiviteter		Utvecklingsområde				
Lärares ageranden		Utvecklingsområde				
Omgivningsfaktorer i lärmiljön				Utvecklingsområde		

Undervisningens aktiviteter

Granskningen visar att lärare utformar undervisningen så att elever ska känna en *tillhörighet* i klassen. De allra flesta elever i klassen deltar i undervisningen och arbetar med samma ämnen. Det finns tillfällen då enstaka elever får undervisning av lärare utanför klassrummet, antingen i form av studiehandledning på modersmålet, stödundervisning för att nå kunskapsmålen eller som utmanande undervisning på en mer avancerad nivå. I klassen finns det även exempel på elever som under granskningen helt eller delvis inte får sin undervisning i klassen, något som riskerar att innebära att dessa elever inte känner en tillhörighet till klassens sammanhang.

Lärare utformar inte undervisningens aktiviteter så att de är *tillgängliga* för elever i tillräckligt hög utsträckning. Lärare klargör inte syfte och mål med lektioners uppgifter vid de observerade lektionerna. Även om lärare inleder lektioner med en muntlig genomgång som ofta kompletteras med en skriftlig instruktion på tavlan, ger inte lärare elever förutsättningar för att få en förståelse till varför de ska lära sig det som arbetas med under lektionen. Däremot skapar lärare tillgänglighet genom att visa dagens schema visuellt, med både text och bildstöd, i klassrummet. Vid vissa lektioner,

⁴ Med lärare avses i beslutet de lärare som har deltagit i Skolinspektionens intervjuer och vars lektioner har varit föremål för Skolinspektionens observationer.

framförallt i praktisk-estetiska ämnen, använder sig lärare ibland av konkreta exempel och visar även med kroppen hur elever kan göra som ett komplement till den muntliga genomgången.

Lärare utformar i viss utsträckning undervisningen så att elever ges möjlighet till *samhandling*. Vid grupparbeten, som under observerade lektioner framförallt sker i praktisk-estetiska ämnen, är det lärare som tar ansvar för gruppindelningar. Undervisningen i teoretiska ämnen sker framförallt genom gemensamma genomgångar där lärare mot slutet av lektionen ibland ger eleverna möjlighet att arbeta i par eller mindre grupper om de vill. Lärare har planerat elevernas placering i klassrummet för att eleverna ska kunna arbeta tillsammans i par tillsammans med den klasskamrat som de sitter bredvid.

Lärare utformar i viss utsträckning undervisningen så att eleverna ges *erkännande*, genom att elever kan delta i en aktivitet och ges möjlighet att bidra till uppgiftens genomförande. Vid vissa tillfällen styr och fördelar lärare vilka roller eleverna ska arbeta efter i grupparbetet.

Lärare utformar undervisningen så att elevernas *engagemang* främjas i viss utsträckning. Lärare genomför moment där eleverna är aktiva och ställer många frågor under lektioner, men dessa frågor tenderar att handla om annat än det som lektionens fokus. Vid observationer utformar lärare i praktisk-estetiska ämnen aktiviteter som leder till att elever i högre utsträckning ägnar sig åt aktiviteterna, än vad de gör i teoretiska ämnen.

Lärare utformar undervisningen i viss utsträckning så att den främjar elevernas *autonomi*. Det finns exempel på lärare som planerar undervisningen så att det ska finnas utrymme för elever att ha inflytande över vilka arbetsuppgifter de kan arbeta med. Det finns även lärare som tar reda på vilka arbetsformer som elever föredrar och som tidvis utgår från elevers önskemål vid planeringen av undervisningen. Däremot är innehåll och uppgifter fastställda av lärare på förhand vid de flesta av de observerade lektionerna. Lärare ger endast vid enstaka tillfällen elever möjlighet att välja mellan uppgifter att arbeta med.

Lärares ageranden

Granskningen visar att lärare inte i tillräcklig utsträckning ger ett anpassat och aktivt lärarstöd för att skapa *tillgänglighet* i undervisningen för alla elever. De flesta lärare hinner inte med att ge alla elever tillräckligt med individuellt stöd så att samtliga elever kommer igång med sitt arbete eller behåller fokus på arbetet. Även om lärare går runt i klassrummet och ger stöd till elever är det alltid elever som antingen räcker

upp handen eller som går omkring i klassrummet alternativt gör något annat än det som är tänkt för lektionen. Trots att elevhälsan har kännedom om att lärare inte till fullo lyckas ge alla elever stöd för att behålla fokus på arbetet, har inte elevhälsan gett lärarna stöd i arbetet med att skapa en tillgänglig undervisning under detta läsår. Vidare framkommer att lärare diskuterar med elever kring olika begrepp och vid några tillfällen kontrollerar lärare att alla elever har förstått. Vid observerade lektioner ger lärare som undervisar i praktisk-estetiska ämnen elever stöd så att de kommer igång med arbete och ser till att de kommer tillbaka i arbete när elever tappat fokus på uppgiften.

Lärare ger elever *erkännande* genom att lyssna till elever och ge positiv bekräftelse till eleverna. Lärare visar elever att de värdesätter deras arbetsinsats genom att visa elever att de vill att eleverna ska lyckas i skolan. Lärare använder sig av strategier för att slumpvis fördela ordet mellan elever, men trots detta finns det nästan alltid elever som pratar rakt ut i klassrummet.

Lärare utformar undervisningen så att den i låg grad främjar elevers *autonomi* och ger elever möjlighet att skapa sig en förståelse för sin utveckling och sitt lärande. Lärare efterfrågar vid enstaka tillfällen elever vad de lärt sig under lektionen och det finns exempel på lärare som efterfrågar elevers åsikter kring lektionens innehåll. De allra flesta lärare frågar emellertid inte eleverna om hur eleverna vill arbeta eller vad de helst vill arbeta med.

Omgivningsfaktorer i lärmiljön

Granskningen visar att den fysiska miljön till största del är utformad så att den skapar *tillgänglighet* för eleverna. Klassrummet är utformat så att elever kan ta del av det som sägs och av det som utförs på lektionerna. Lärare har planerat elevers placering i klassrummet och eleverna sitter i rader, alla vända mot tavlan. Däremot är klassrummet är trångt och det är svårt att passera elever utan att eleverna blir störda.

Lärare och övrig personal arbetar inte i tillräcklig utsträckning med den psykosociala miljön så att elever ges *erkännande* genom ett tryggt klassrumsklimat. Lärare ser inte till så att alla elever bemöter varandra på ett respektfullt sätt. Även om lärare och resursperson uppmärksammar och säger till elever som faller nedlåtande kommentarer, är det sällan som tillsägelserna ger avsedd effekt. Lärare och resursperson använder sig olika strategier och har inte en samsyn kring hur de ska arbeta för att skapa ett tryggt klassrumsklimat.

Lärare har utformat klassrummet så att eleverna ges möjlighet att utöva sin *autonomi*. Lärare ser till så att elever har tillgång till de böcker och det material som de behöver

på lektioner, bland annat genom att en stor del av elevernas material finns i deras bänkar. Lärare planerar elevers placering i klassrummet för att främja elever möjlighet till att arbeta i par som de sitter. Däremot är möjligheten för elever att byta plats eller arbeta i grupper liten, då klassrummet är trångt och endast finns en ledig plats att byta till.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden avseende undervisningens aktiviteter, lärares ageranden och omgivningsfaktorer i lärmiljön. Huvudmannen behöver se till att:

- Lärare klargör syfte och mål för eleverna kring det som ska arbetas med på lektionerna.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte i tillräckligt hög grad ger elever förutsättningar för tillgänglighet genom att lärare inte går igenom syfte och mål som ger elever en förståelse för varför det är bra att lära sig lektionens innehåll. Observationer visar att lärare inte tydliggör för eleverna varför de ska lära sig lektionens innehåll. Lärare uppger i intervju att de alltid igenom övergripande syfte och mål vid introduktioner av nya arbetsområden. Däremot uppger lärare att de nästan aldrig skriver upp dagens mål på tavlan, även om de har ambitionen att göra det. Lärare uppger vidare att elever alltid får veta varför de ska arbeta med lektionens beting om de frågar läraren. Elever uppger i intervju att de sällan får veta varför de ska arbeta med det som lärare planerat för lektionen. Enligt elever får de veta vad de ska arbeta med, men inte varför de ska göra det. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att lärares arbete med att klargöra undervisningens syfte och mål inte sker i tillräckligt hög grad. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa förutsättningar för att alla elever ska vara delaktiga i undervisningen utvecklas.

- Lärare ger stöd så att alla elever kommer igång med sitt arbete och behåller fokus så att eleverna kan genomföra sina uppgifter.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte i tillräckligt hög grad hinner ge alla elever förutsättningar för *tillgänglighet* i undervisningen genom att ge ett anpassat och aktivt lärarstöd så att samtliga elever kommer igång med arbete och behåller sitt fokus på

arbetet. Observationer visar att det alltid är flertalet elever som räcker upp handen eller som ropar rakt ut i klassrummet att de behöver hjälp, men att lärare inte hinner ge stöd i den takt som det behövs. Observationerna visar vidare att det alltid finns minst två elever i klassen som behöver stöd från lärare samtidigt. Lärare uppger i intervju att det ofta är elever som går runt i klassrummet och att lärare behöver följa eleverna tillbaka till sin plats för att få dem till arbete igen. Lärare uppger vidare att det finns många elever i klassen som behöver stöd av lärare under lektioner. Av intervju med lärare framkommer att det finns ett behov hos lärare att få handledning och stöd från elevhälsan i arbetet med att skapa en tillgänglig lärmiljö, något som hittills inte getts under innevarande läsår. Elevhälsan bekräftar i intervju att de inte har gett lärare stöd i arbetet med att skapa en tillgänglig undervisning. Elever uppger i intervju att de kan få vänta länge för att få stöd av lärare eftersom det är så många elever i klassen som samtidigt räcker upp handen eller som går omkring i klassrummet. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att lärares arbete med att ge elever stöd så att de kommer igång med arbete och behåller fokus så att de kan genomföra sina uppgifter inte sker i tillräckligt hög grad. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa förutsättningar för att alla elever ska vara delaktiga i undervisningen utvecklas.

- Lärare arbetar aktivt med att utveckla ett tryggt klimat och respektfullt bemötande i klassrummet.

Skolinspektionen bedömer att lärare inte skapar förutsättningar för elevers *erkännande* genom att de inte i tillräckligt hög grad arbetar systematiskt och kontinuerligt med det psykosociala klimatet i klassen. Under de observerade lektionerna hörs vid några tillfällen nedlåtande kommentarer elever emellan, samt att flera elever ofta pratar rakt ut i klassen om ovidkommande saker och ropar kommentarer till varandra, ibland med ett negativt språkbruk. Observationer visar vidare att även om lärare ofta uppmärksammar elevernas negativa språkbruk är det sällan som lärare genom tillsägelser får elever att tystna, detta gäller även vid de enstaka tillfällen då resurspersonen tillrättavisar elever. Elever uppger i intervju att elever ofta ger varandra kommentarer och att det händer att elever kallar varandra för taskiga saker och ropar fula ord rakt ut i klassrummet. Lärare uppger i intervju att lärare och resursperson inte har haft tid att tillsammans prata gemensamma strategier om klimatet i klassrummet. Elevhälsan bekräftar att lärare och resursperson inte haft gemensam planeringstid för att skapa en samsyn kring hur de ska arbeta för att skapa ett tryggt klassrumsklimat. Rektorn uppger i intervju att resurspersonen tidigare mestadels gav stöd till en elev i klassen, och att sedan uppdraget förändrades till att arbeta mer mot hela klassen har

inte elevhälsan handlett och omdefinierat resurspersonens uppdrag. Utifrån redovisat underlag är Skolinspektionens samlade bedömning att de insatser lärare genomför i syfte att skapa ett gott klimat och respektfullt bemötande i klassrummet inte fått önskad effekt och därmed inte kan anses tillräckliga. På så sätt behöver lärares arbete med att skapa förutsättningar för att alla elever ska vara delaktiga i undervisningen stärkas och utvecklas.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 31 augusti 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Huvudmannen ska vid uppföljningen även redovisa hur granskningens resultat används övergripande i hela verksamheten. Vidare ska huvudmannen redovisa hur rektorn och huvudmannen följer upp de vidtagna åtgärderna samt i vilken grad man bedömer att åtgärderna har fått avsedd effekt.

Redogörelsen skickas via E-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400-2016:11440) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef

Stina Linder
Utredare

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/forutsattningar-for-delaktighet-i-undervisningen/>

Bilageförteckning

Bilaga 1	Bakgrundsuppgifter om verksamheten
Bilaga 2	Definition av delaktighet
Bilaga 3	Granskningens författningsstöd

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Väsby skola är en F-9 skola med cirka 750 elever. I årskurs fem, som är föremål för granskningen, finns det fyra klasser. Lärarna är organiserade i arbetslag, ett för förskoleklass-fritidshem, ett för årkurs 1-3, ett för årskurs 4-5 samt två arbetslag för årkurs 6-9. På skolan finns ett elevhälsoteam bestående av tre speciallärare, en studie- och yrkesvägledare, en kurator, två skolsköterskor och tre lärare. Skolenheten drivs av rektor och tre biträdande rektorer.

Enligt nationell statistik framgår terminsbetygen för åk 6 i juni 2017 att den högsta genomsnittliga betygspoängen återfinns inom engelska med 14,8 betygspoäng, att jämföra med rikets genomsnittliga betygspoäng som ligger på 14,1 poäng. Lägst resultat återfinns i ämnena svenska som andraspråk och matematik där eleverna har en genomsnittlig betygspoäng på 8,3 respektive 10,6 poäng. Rikets genomsnittliga betygspoäng i dessa ämnen är för svenska som andraspråk 7,3 poäng och i matematik 12,6 poäng. Av nationell statistik för läsåret 2016/17 framgår att elever i årskurs 6 på Väsby skola har något högre eller lägre resultat i de nationella ämnesproven i samtliga delprov än riket som helhet, förutom provbetyget i matematik där skolenhetens resultat ligger på 8,7 och rikets genomsnitt på 12,1 provbetygspoäng.

Bilaga 2: Definition av delaktighet

Skolinspektionen använder en definition av delaktighet som har utvecklats av främst professor Ulf Janson vid institutionen för pedagogik och didaktik vid Stockholms universitet. Denna definition är också den som används och har vidareutvecklats av Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Enligt denna definition består delaktighet av sex identifierbara aspekter: *tillhörighet*, *tillgänglighet*, *samhandling*, *erkännande*, *engagemang* och *autonomi*.⁵

Aspekten *tillhörighet* innebär att eleven formellt tillhör skolan, klassen eller gruppen. Det betyder att eleven, genom att vara inskriven i en skola och placerad i en klass, har rätt att delta i den aktivitet som ska genomföras och ingå i det sammanhang som råder. Detsamma gäller om läraren tilldelat eleven en gruppstillhörighet för ett särskilt moment i en undervisningssituation.

Aspekten *tillgänglighet* består av tre olika delar. *Fysisk tillgänglighet* som innebär att miljön är anpassad och därmed tillgänglig för alla elever. Det handlar exempelvis om att elever kan ta sig till och använda platser och miljöer, men också att undervisningsobjekt är tillgängliga för alla. Vidare består aspekten *tillgänglighet* av *tillgängligt meningsskapande* det vill säga skolans ansvar för att se till att alla elever förstår sammanhangets mening och innebörd. Slutligen innebär *kommunikativ tillgänglighet* att alla elever ges möjlighet att förstå både talat språk och annan icke-verbal kommunikation.

Aspekten *samhandling* innebär att eleven ges möjlighet att vara med i utförandet av en gemensam aktivitet. Det handlar om gemenskap och interaktion elever emellan, exempelvis under idrotten eller vid grupparbeten. Det behöver dock inte betyda att alla elever gör samma sak inom en aktivitet, utan att alla elever bidrar till aktivitetens genomförande.

Aspekten *erkännande* är en delaktighetsaspekt som handlar om andras uppfattningar och acceptans och innebär exempelvis att elever uppfattas tillföra något till gruppen eller sammanhanget. Det betyder således att elever accepteras som de är av de andra eleverna, men också av lärare och av annan personal, och att elevers medverkan i en aktivitet inte ifrågasätts av andra.

Aspekten *engagemang* är en egenupplevd aspekt av delaktighet. Engagemang kan inte avkrävas elever och enbart indirekt skapas av andra. Det handlar om huruvida elever upplever sig engagerade och motiverade i en undervisningssituation. Något som kan vara beroende av de förutsättningar som andra delaktighetsaspekter ger, exempelvis utifrån den grad av tillgänglighet som råder eller i form av andras erkännande.

⁵ Se exempelvis Szönyi, K. och Söderqvist Dunkers, T. (2015). *Där man söker får man svar. Delaktighet i teori och praktik för elever med funktionsnedsättning*. FoU skriftserie nr 2. Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Aspekten *autonomi* handlar om att elever har inflytande över den egna situationen, d.v.s. att elever har möjlighet att bestämma över det egna handlandet, vad som ska göras, hur det ska göras, och tillsammans med vilka, dock inom de ramar som skolans regler ger. I detta ingår även inflytande och reflektioner över det egna lärandet.

Bilaga 3: Granskningens författningsstöd

1 kap. 3 § skollagen (SFS 2010:800)

I denna lag avses med undervisning: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden.

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

1 kap. 8 § skollagen, andra stycket

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet.

1 kap. 9 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.

1 kap. 10 § skollagen

I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år.

Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne.

Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2 kap. 25 § skollagen

För eleverna i grundskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

3 kap. 3 § skollagen

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

3 kap. 5a § skollagen

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, såvida inte annat följer av 8 §.

3 kap. 10 § skollagen

För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

4 kap. 9 § skollagen

Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.

Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen.

5 kap. 3 § skollagen

Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

5 kap. 2 § skolförordningen (SFS 2011:185)

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen - För kunskap, valfrihet och trygghet, s. 221

I förskolans och skolans uppdrag ligger att alla barn och elever ska ges bästa möjliga förutsättningar att utifrån sina behov och förutsättningar utvecklas så långt som möjligt i enlighet med utbildningens mål. I detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Förskolan och skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa.

Prop. 2009/10:165, s. 229

Likvärdighet betyder inte likformighet eller att alla elever ska få lika mycket resurser. Likvärdighet upprätthålls av mål i skollag och läroplaner, betygskriterier, bestämmelser om minsta garanterad undervisningstid, ämnen, lärarbehörighet, särskilt stöd, överklagande samt tillsyn och kvalitetsgranskning. Likvärdighet innebär här att de fastställda målen kan nås på olika sätt beroende på lokala behov och förutsättningar. Kvaliteten i verksamheten ska dock ha lika hög nivå oavsett var i landet verksamheten bedrivs.

Prop. 2009/10:165 s. 276

Arbete med elevhälsa förutsätter vidare en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.

Prop. 2009/10:165, s. 367

Elever är olika och har olika behov. De har alla rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Därför måste skolan möta eleverna på olika sätt. Skolgången ska således anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Denna anpassning får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta. Det är också av stort värde mot bakgrund av grundskolans fostrande uppgift att elever med olika bakgrund och skilda förutsättningar kan mötas i skolan.

Lgr 11⁶, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller

⁶ Förordningen (SKOLFS:2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet reviderades genom SKOLFS 2017:11 och ändringen trädde i kraft den 1 juli 2017. Bilagan till förordningen får tillämpas på utbildning som påbörjas efter ikraftträdandet och ska tillämpas första gången på utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2018. Skolinspektionen tillämpar den gamla lydelsen i denna kvalitetsgranskning, d.v.s. lydelsen före ändringen genom SKOLFS 2017:11.

annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag

Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället.

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra.

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass och enskilt.

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan lära, utforska och arbeta självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin förmåga.

Läraren ska

- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan,
- stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter och
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever.

Alla som arbetar i skolan ska

- främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.

Läraren ska

- utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan och
- svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

Lgr 11, 2.8 Rektors ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.

Rektorn har ansvar för att

- skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.